

Фундаментальне дослідження

судової влади

В. І. Тимошенко

доктор юридичних наук, професор

Монографію Василя Дмитровича Бринцева «Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади» присвячено темі, яка є важливою і актуальною на сучасному етапі розвитку України. Конституційне закріплення України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави зумовляє необхідність поглиблення теоретичного обґрунтування основних рис сучасної правової держави та практики вирішення завдань держа-

вотворення. Реалізація цих завдань неможлива без глибокого наукового аналізу принципів правової держави та шляхів її побудови. Вказані проблеми широко досліджувались вченими-юристами, філософами, політологами, соціологами. Автор же рецензованої монографії не вдається у деталізацію загальноновизнаних принципів правової держави, а досліджує імплементацію в національну модель судоустрою міжнародних правових стандартів, проблемні питання дії принципу верховенства права при здійсненні правосуддя, поєднуючи при цьому досягнення теорії держави і права, кратології, судової соціології, теорії судової влади. У своєму дослідженні В. Д. Бринцев спирається не лише на свою ґрунтовну теоретичну підготовку, а й власний досвід практичної роботи.

Автор поставив за мету обґрунтувати передумови для побудови системи управління судами, яка відповідає постулатам правової держави і надає можливість підвищити ефективність правосуддя та його авторитет у суспільстві. Перш за все, він аналізує роль судової влади у правовій державі.

Судову владу при цьому розглядає як одну із головних, самостійних функцій державної влади, яка реалізується через діяльність створеної на основі конституції системи судів і органів організаційного забезпечення, покликаних шляхом виконання функцій, покладених на кожний із цих органів, забезпечити захист прав і законних інтересів людини і громадянина, юридичних осіб, суспільства та держави; усунення наслідків правопорушень (злочинів), пока-

*Бринцев В. Д. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади: монографія / В. Д. Бринцев. – Х.: Право, 2010. – 464 с.

рнання винних, захист потерпілих; вирішення соціальних конфліктів і правових спорів на підставі загальнообов'язкового характеру судових постанов.

На особливу увагу заслуговує аналіз функцій судової влади у правовій державі, зокрема, нормотворчої функції. В. Д. Бринцев розглядає концепцію судового права, суть якої зводиться до використання єдиного терміна (судове право) для об'єднання суміжних галузей права, що забезпечують судочинство. Пропонує авторське визначення судового права як системи правостановляючих, регулюючих, заборонних норм, приписів, що містяться в рішеннях Європейського суду з прав людини, Конституційних судів, Вищих судів держав, а також у правових позиціях судів загальної юрисдикції, проголошених у процесі здійснення правосуддя.

Заслугою автора є не лише детальний науковий аналіз надбання з досліджуваної проблеми та власні глибокі теоретичні розробки, а й пропозиції практичного характеру. Так, В. Д. Бринцев пропонує власну структуру судової влади. Цікавим є його пропозиція щодо визнання судової діяльності нормотворчою і формування нової концепції судового права та реалізації норм Конституції України про суд за участю присяжних засідателів.

Як відомо, ефективність правосуддя – це багатоаспектна і недостатньо досліджена проблема. Автор констатує той факт, що останнім часом істотно зріс негативний вплив соціально-політичної ситуації в країні на ефективність правосуддя загалом і на діяльність судів при прийнятті ними рішень зокрема. В. Д. Бринцев визначив напрями усунення негативних факторів, що знижують ефективність правосуддя, а саме: 1) удосконалення чинного судоустрійного законодавства – як програма мінімум і завершення (цим шляхом) початих перетворень – як програма-максимум; 2) впровадження як надзвичайних заходів комплексної програми «Організаційно-методичне забезпечення правосуддя» судами всіх рівнів і юрисдикцій.

Безсумнівною заслугою автора є детальне дослідження трьох основних компонентів (складових) ефективності правосуддя: строк, якість і оперативність виконання рішень. Він переконливо обґрунтував необхідність розробки конкретної сучасної моделі судового управління та прийняття на державному рівні програми ресурсного забезпечення системи судової влади.

Не можна не погодитись з висновком В. Д. Бринцева, що найважливішою умовою стабілізації соціально-політичної обстановки в країні є формування досконалої і стабільної законодавчої бази, що регламентує у першу чергу діяльність усіх гілок влади та реально забезпечує дотримання прав і законних інтересів людини. Право дійсно відіграє роль у формуванні та стабілізації суспільства, у впорядкуванні та інтегруванні суспільних дій з тим, щоб створювати узагальнені та усталені моделі поведінки. Нормативно визначена і координована поведінка, у свою чергу, забезпечує існування суспільства як соціологічної реальності та стабільної структури. Лише у суспільстві, в якому держава забезпечує законність та правопорядок, стає можливою реалізація прав і свобод людини і громадянина, здійснюється на практиці ідея правової держави. Досягненню цієї ідеї слугуватиме і судово-правова реформа, одним із принципів якої повинна стати деполітизація судової влади. Побудові правової держави має сприяти, зокрема, Закон України «Про судоустрій і статус суддів», який спрощує систему судоустрою, встановлює прозорі процедури призначення суддів на посади, підвищує відповідальність і незалежність суддів.

Монографія В. Д. Бринцева є фундаментальним теоретичним дослідженням, що являє собою приклад комплексного підходу до вирішення складних наукових проблем. Її наукова цінність безперечна. Ця робота буде корисною для науковців, практичних працівників, політиків, для всіх, кому небайдужі проблеми сучасного державотворення і правотворення.